

Appendiks til undervisningsvejledningen i dansk

Skrivegruppen, der reviderede læseplan og undervisningsvejledning til faget dansk i 2019 har udarbejdet dette appendiks med praksiseksempler på alle trin til undervisningsvejledningen i dansk.

Indhold

Indhold	2
Praksiseksempler læsning 1. trinforløb	4
Når afkodning og forståelse spiller sammen i den første læseundervisning	4
Praksiseksempler fremstilling 1. trinforløb	5
Fremstilling og læsning: Elevforudsætninger og progression	5
Fremstilling og elevforudsætninger	7
Fremstilling og sprogforståelse: skriveformål og multimodalitet	7
Praksiseksempler kommunikation 1. trinforløb	9
Kommunikation: Tekster omkring mig - sproglig bevidsthed	9
Praksiseksempler fremstilling 2. trinforløb	11
Fremstilling, læsning og kommunikation	11
Praksiseksempler fortolkning 2. trinforløb	13
Fortolkning, fremstilling og kommunikation	13
Praksiseksempler læsning 3. trinforløb	13
Læsning, kommunikation og fremstilling: Blog	13
Praksiseksempler fremstilling 3. trinforløb	16
Fremstilling, læsning, kommunikation: Fremstilling af blogindlæg	16
Praksiseksempler fortolkning 3. trinforløb	18
Fortolkning: Fokusspørgsmål til tilrettelæggelse af undersøgelse af æstetisk tekst	18
Praksiseksempler læsning 4. trinforløb	18
Læsning, motivation, fortolkning: Oplæsning og drama	18
Læsning, motivation og kommunikation	20
Praksiseksempler fortolkning 4. trinforløb	21
Fortolkning: Undersøgelse af en lyrisk tekst – elevforudsætninger og læreproces	21
Praksiseksempler kommunikation 4. trinforløb	23
Kommunikation og fortolkning: Krop og drama som en vej til fortolkning	23

Praksis eksempler kanon	25
Praksis eksempel: Kanontekst – oplevelse, undersøgelse og elevforudsætninger	25
Referencer	26

Praksiseksempler læsning 1. trinforløb

Når afkodning og forståelse spiller sammen i den første læseundervisning

I 1.klasse arbejder eleverne med læsning af fortællende tekster. Læreren underviser ud fra et balanceret læsesyn, hvor der arbejdes både med afkodning og sprogforståelse i teksterne. Eleverne skal i forløbet opleve, at læsning af teksterne indgår i en meningsfuld sammenhæng. Som en del af forløbet skal eleverne fremstille tekster for at udforske forholdet mellem lyd og bogstav.

1.klasse læser eleverne i efteråret Jim Højbergs “Den sorte pirat” (2003).

Læreren forbereder 1. klasse-elevens læsning af teksten ved at lade eleverne bladre i bogen, kigge på billederne og læse, hvad de kan af forside- og bagsideteksten. Hun stiller spørgsmål til billederne og lader eleverne diskutere svarene med sidemakkeren.

Læreren læser hele kapitel 1 højt. Eleverne får at vide, at de skal lytte efter, hvorfor kapitlet hedder *Ømme ben*. Eleverne diskuterer herefter svaret med sidemakkeren og fælles med læreren.

To billeder fra teksten (s. 8 og s. 20) bliver vist frem i stort format på tavlen. Læreren læser højt indtil kapitlet, *Alene afsted*, og eleverne følger med i teksten med fingeren. Eleverne finder efterfølgende sammen med deres sidemand så mange ord, der beskriver billedet, som muligt. En del elever kan læse tilbage i teksten og selv lede efter ord, som de kan skrive af til opgaven, nogle elever har behov for at få teksten læst op igen af læreren, og andre igen kan selv finde ord i og uden for teksten.

Eleverne skriver nu videre på teksten ud fra spørgsmålet *Hvad sker der nu?* sammen med sidemakkeren. Eleverne bruger de indsamlede ord fra forrige opgave i deres tekster og får desuden to billeder fra den næste del af teksten (s. 40 og 44) som inspiration. I skriveprocessen støtter læreren den enkelte elevs skrivning: Nogle elever skal støttes i at skrive så mange lyde i ordene som muligt. Denne gruppe elever vil typisk skrive ordets første lyd og sidste lyd og har brug for støtte til at finde lydene inde i ordene. Andre elever er længere med at få alle lyde med, og de skal støttes i at øge sikkerheden i deres lydrette stavning. Og endelig er der nogle, som skal opfordres til at sammenholde deres egne stavforsøg med den oprindelige tekst med henblik på at undersøge stavningen af ikke-lydrette ord. Elevernes tekster oversættes undervejs til voksenstavning.

Eleverne bytter tekster, så hvert makkerpar læser et andet makkerpars tekst. Herefter læser klassen i *Den sorte pirat* frem til kapitlet, *Hvor er Sara?* Nogle elever læser selv, og læreren læser højt for andre. Eleverne

læser og lytter efter ligheder og forskelle mellem den elevtekst, de har læst og teksten i bogen. Elevernes iagttagelser drøftes i klassen.

Herefter diskuterer klassen fælles, hvordan de nu tror, at *Den Sorte Pirat* ender. Læreren læser resten af teksten højt for klassen, og der evalueres på elevernes forudsigelser. Afslutningsvis får eleverne de fire billeder, som de har arbejdet med i det foregående, i et digitalt program, hvor de kan indtale et resume og en vurdering af bogen, som den anden 1. klasse kan bruge, når de skal vælge bøger.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan kan der eventuelt arbejdes yderligere med afkodning i forløbet?
- Hvad mener I, at skrivning bidrager med i den første læseundervisning?
- *Den sorte pirat* er en fortællende tekst. Kunne der inddrages læsning og skrivning af informerende tekster i forløbet?
- Hvad kan digitale programmer bidrage med i den første læse- og skriveundervisning?
- Kunne grundideerne i eksemplet indarbejdes i andre forløb, som I arbejder med?

Praksiseksempler fremstilling 1. trinforløb

Fremstilling og læsning: Elevforudsætninger og progression

Elevens skrivning kan styrke elevens læseudvikling.

I 0. klasse arbejder eleverne med at lære at udnytte det alfabetiske princip. Dels lærer eleverne at koble en standardlyd med hvert bogstav, og dels lærer de at læse og skrive lydrette ord. Eleverne lærer således typisk at analysere ord i enkeltlyde, når de skal læse eller skrive et ord.

Der vil være stor forskel på, hvor eleverne befinder sig i deres læse- og skriveudvikling. Derfor skal eleverne også have forskellige krav til og feedback på deres skriftlige produkter.

I starten af 1. klasse skriver eleverne gyserhistorier i hånden. Nogle elever i klassen arbejder mod at mestre en fonetisk skrivning. Fonetisk skrivning vil sige, at alle enkeltlyde repræsenteres med konventionelle bogstav-lyd-relationer. Det betyder, at elevens måde at skrive mange ord vil afvige fra konventionel stavning. Fx kan eleven skrive 'mund' som 'mån'. Læreren stiller ikke krav om, at disse elever skal stave korrekt. Hun ved, at den fonetiske skrivning er et skridt på vejen i deres

skriveudvikling og er i stedet opmærksom på, om eleverne får koblet et relevant bogstav til den lyd, de kan høre i deres lydige analyse af ordet.

Andre elever i klassen er længere fremme i deres skriveudvikling. De er begyndt at kunne skrive de stumme bogstaver, dobbeltkonsonanter og de korte vokaler korrekt. De rammer ikke rigtigt hver gang, og læreren markerer i sin tilbagemelding de ord, som hun vurderer at eleverne vil kunne stave korrekt, hvis de bliver gjort opmærksomme på, at ordet indeholder en fejl.

I praksiseksemplet udnytter læreren nogle fordele ved skrivningen. Når eleverne skal skrive i stedet for at læse, så kender eleven helheden, altså ordet, og hver elev kan derfor løse udfordringen med at skrive ordet på sit eget niveau. Eleven kan bruge den fornødne tid til at analysere ordets lyde og omsætte analysen til skrift. Elevernes skrivning giver derfor læreren indsigt i, hvor eleverne er henne i deres staveudvikling, og læreren sørger i sin tilbagemelding for, at eleverne hele tiden bevæger sig fremad mod konventionel stavning – i deres eget tempo.

At lærerens feedback er tilpasset elevernes niveau er helt centralt her. Elevens fonetiske skrivning er relevant i et stadie af elevens udvikling, men eleven skal også blive klar over, hvordan ordene konventionelt staves. Dette sker i skrivningen gennem lærerens gradvist større krav om ortografisk korrekthed og gennem elevens læsning, hvor eleven ser, hvordan ordene staves korrekt.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan udvikler jeg min forståelse for sammenhængen mellem bogstav og lyd i dansk, så jeg kan give relevant feedback til eleverne betinget af deres udviklingsniveau?
- Tag afsæt i tre elever i din klasse, som befinder forskellige steder i deres stave- og skriveudvikling, og overvej hvordan undervisningen skal tilrettelægges i forhold til deres niveau.
- Hvilken forskel kunne det gøre, at eleverne i stedet skrev historierne i et tekstbehandlingsprogram?
- Hvordan skulle aktiviteten rammesættes, så eleverne kunne få støtte af programmet – men stadig lave lydanalyse af de ord, de vil skrive?
- Hvilke fordele er der ved at læreren retter elevernes produkt i forhold til at eleven bruger hjælpemidler til selv at komme frem til det korrekte?

Fremstilling og elevforudsætninger

Ved tilrettelæggelsen af fremstillingsprocesser, kan vi bl.a. overveje:

- Elevernes forudsætninger for at kunne deltage og bidrage, fx hvad angår forhåndsviden.
- Tydeliggørelse af skriveformål og modtager
- Inddragelse af læsning i skriveprocessen
- Stilladsering af en multimodal skriveopgave på forskellige niveauer

Fremstilling og sprogforståelse: skriveformål og multimodalitet

2. klasse skal i dette eksempel fremstille en fagtekst. De har arbejdet med to fokusområder, som drøftes indledningsvist på klassen. Alternativt er fokusområderne ophængt i klassen, så de er synlige under hele forløbet. De to fokusområder er sproget i beskrivende fagtekster og tekstens opbygning (komposition).

2. klasse har forud for dette forløb arbejdet med faglig læsning i tekster om danske dyr, hvor de har lært at bruge mindmap og styrkenotat* som strategi til at organisere det, de ved i forvejen, og det de lærer af nyt. De har i den forbindelse læst teksten, "Lilli og Lasses faktabog om myggen" som hjælp til at opbygge viden om en fagtekst. I denne tekst har eleverne først og fremmest fundet tegn på fakta i teksten (fx foto, overskrift, faktaboks), men de har også arbejdet med det der er særligt for sproget i faktatekster. Undervejs udfylder de i fællesskab styrkenotatet, der organiserer teksten.

Eleverne skal nu fremstille en fælles fagtekst ud fra emnet, skoven. Læreren gør formålet med fremstillingen af teksten klart for eleverne og skriver det også op på tavlen. De skal fremstille en ny tekst om skoven, for at de selv bliver klogere på skoven, og for at de gennem deres tekster kan give ny viden til eleverne i 1. klasse, som snart også skal til at arbejde om emnet skoven i natur og teknologi.

Skriveformål: Vi skriver en faktatekst om skoven, så vi lærer noget om skoven og så 1. klasse også lærer om skoven.

Forberedelse

Indledningsvist brainstormer eleverne i makkerpar over hvilke emner, der er relateret til skoven, og som det kunne være interessant at udfolde i en fagtekst. De skriver deres ideer ned. Læreren opfordrer eleverne til at komme op og skrive deres ide på tavlen i en fælles stor brainstorm på den ene side af

tavlen. I fællesskab strukturerer de nu ideerne i en mindmap-struktur/træstruktur på den anden side af tavlen, så de får overblik over hvilke ideer, der er underordnede andre ideer. Læreren støtter eleverne i at få sat de rigtige fagbegreber på, fx løvtræ, nåltræ, bark, insekter og evt. også overbegreber (insekter, pattedyr, fugle). Klassen bliver enige om et fælles emne, fx et bestemt træ eller dyr, og kan via mindmappet se hvilke underemner, der hører til emnet eller ord, som hører sammen, fx træer – birketræer, grantræer -> blade, nåle -> rodnet -> insekter i træerne. Eller Skovens dyr – ræv- hjort-hare

Efter de har valgt emne brainstormer de over, hvad de tænker vil være vigtigt for, at det bliver en god faktatekst at læse for deres modtagere, eleverne i 1. klasserne. De taler om hvilke modaliteter, de vil bruge og bliver enige om, at de vil bruge billeder/fotos, overskrifter og billedtekster. De beslutter også at de vil indtale teksten på en lydfil, for at eleverne i 1. klasse kan høre, hvordan bogen lyder, også selvom de ikke kan læse den på egen hånd. De beslutter at teksten skal laves i en app til at lave digitale bøger, hvor de let kan kombinere lyd og billede.

Fælles på tavlen søges der nu på en alderstilpasset hjemmeside, fx www.skoveniskolen.dk, efter det emne om skoven, de hver især har valgt. I fællesskab skriver de nye stikord ind i deres mindmap med henblik på at kunne lave et fælles styrkenotat som struktur for deres fælles tekst. Evt. bruges også årstidshjul med ideer til hvad man kan lave i skoven på netop den årstid.

Læreren leder en fælles strukturering i styrkenotatet på tavlen, og eleverne skriver også styrkenotatet selv i hånden. Læreren leder nu en fælles skrivning ud fra deres styrkenotat, hvor eleverne byder ind med sætninger og tekst og læreren kvalificerer teksten. De diskuterer overskrifter, billeder og billedtekster.

Læreren beder dem nu læse teksten i makkerpar og lede efter om der er steder hvor de kan gøre sproget mere spændende og interessant at læse. Kan de 'klæde substantiverne' lidt mere på, fx 'de lange hvide træstammer?', og er der verber, der skal være mere fagtekstagtige?

Eleverne må komme op til tavlen og skrive deres forslag på til teksten – eller sætte en lap der hvor de synes, der mangler noget. I fællesskab diskuteres forslagene. Nu læser læreren teksten igennem og eleverne får til opgave at øve sig på at læse tekster op i makkerpar. På skift får de lov at gå i "studiet" og optage. Bogen gøres færdig og flere lydudgaver af bogen gøres tilgængelig.

Der kan differentieres i opgaven i forhold til, at fagteksten ikke produceres på computer men i hånden. Det støtter elevernes hukommelse for bogstaver, ord og sætning samt layout i en fagtekst.

Refleksions spørgsmål

- Hvordan vurderer du dine elevernes forudsætninger for at ideudvikle inden skriveopgaven. Vil det være nødvendigt at I først arrangerer fælles tur i skoven evt. i samarbejde med natur og teknologi?
- Er der elever som vil være nok stilladseret til i makkerpar at skrive deres egen tekst i forlængelse af fællesskrivningen?
- Hvordan vil du sikre dig at alle elever deltager i den fælles skriveopgave?
- Kunne du tilrettelægge skriveprocessen, så fællesskrivningen førte til, at alle elever efterfølgende i makkerpar skrev deres egen tekst om samme emne?

Praksis eksempler kommunikation 1. trinforløb

Kommunikation: Tekster omkring mig - sproglig bevidsthed

Eksemplet viser, hvordan eleverne kan iagttage sprog og tekster brugt i forskellige sammenhænge og dermed få blik for sprogets kommunikative og æstetiske muligheder.

Vi er i første klasse. Læreren ønsker:

- at give eleverne blik for, at tekster kan være og gøre mange ting,
- at gøre eleverne nysgerrige på sprog og tekster,
- at eleverne forstår, at sprogbrug varierer i forhold til teksternes formål
- at deres hverdagsliv er fyldt med tekster, som de på et eller andet niveau bruger til forskellige formål, og at andres arbejdsliv er fyldt med andre typer tekster.

Læreren beslutter, at eleverne skal iagttage sprog og tekster brugt i forskellige sammenhænge og dermed få blik for sprogets kommunikative og æstetiske muligheder.

I første del af forløbet vil læreren koble direkte an til elevernes nære hverdagsituation.

Eleverne får til hjemmeopgave, at de skal finde en tekst på deres værelse, som de kan tage med i skole. Læreren fortæller eleverne, at en tekst kan være mange ting: Det kan fx være en billedbog, en lydbog, et postkort, et computerspil, en plakat, en samlemanual til LEGO eller noget helt andet.

I de efterfølgende lektioner går klassen i dialog om elevernes tekster en for en. Dialogen tager afsæt i elevens brug af teksten: Hvordan bruger du teksten? Er der noget i teksten, som du særligt godt kan lide? Et ord eller et billede? Hvorfor? Herefter tager de fat på spørgsmål, som er sværere for eleverne at svare på: Hvem er afsenderen? Hvorfor er teksten lavet?

Da de har været igennem teksterne, skal eleverne sortere teksterne. Først i to bunker: de tekster der handler om noget, vi tror der er sket i virkeligheden eller beskriver virkeligheden, og dem der handler om noget, nogen har fundet på.

Nu skal eleverne samle teksterne igen og se, om der er andre måder, vi kan dele dem op på. Fx i tekster med mere billede end ord. Dem vi læser for sjov og dem vi bruger til noget. Eleverne skal forsøge at finde på et godt navn til teksttypen. Til sidst sætter læreren sine fagbegreber på.

Til næste gang får eleverne en ny hjemmeopgave: De skal finde en tekst på deres vej til skole, tage et billede af den (de kan evt. låne device med kamera med hjem) og sende det til læreren. Med afsæt i de nye tekster gennemfører de en samtale i lighed med den foregående.

Næste aktivitet er et stjerneløb i teksternes verden. Læreren har placeret to tekster inden for samme type forskellige steder på skolen. En, der bruges af voksne, og en der er rettet til børn. Eleverne skal på skift i grupper løbe ned på biblioteket og hente bibliotekarens tekst (børnelitterær og voksenlitterær tekst), på kontoret (brev til forælder, besked til et barn), pedellerne (manual til havetraktor/LEGO-vejledning), skolens science lab (fagtekst til hhv. voksne og børn om samme naturfaglige emne), rengøringspersonalets tekster (varedeklaration på rengøringsmiddel/varedeklaration på børneslik).

Eleverne skal for hver tekst krydse af eller udfylde en række parametre:

- Multimodalitet: Var der bogstaver, billeder, ikoner osv.?
- Er teksten fakta eller fiktion?
- Hvem er afsender/modtager?
- Hvorfor er teksten lavet?

- Hvordan bruges teksten?
- Hvor meget tror eleverne, at de kan forstå af teksten?

Som afrunding på forløbet, skal eleverne i par selv producere en tekst inden for en selvvalgt genre.

Kravet er, at teksten skal ligne en tekst så meget som muligt. Dvs. at eleverne skal skrive det, de nu kan (det kan fx være nok, at det bare ligner ord), de skal tegne, lave collage mv.

Refleksionsspørgsmål

- Hvad er de gode eksempler på tekster, som skal indgå i forløbet? Er teksterne i eksemplet gode, eller er der tekster, der ville være mere relevante (på dette trinforløb)?
- Er det aktivisme, eller er der et tilstrækkeligt fagligt fokus i stjerneløbet?
- Kommer de relevante fagbegreber nok i spil - og skulle vi have introduceret fagtermerne på andre (evt. tidligere) tidspunkter?
- Hvilke andre kompetenceområder end kommunikation er i spil i eksemplet, og kunne man evt. få andre kompetenceområder mere med i forløbet?
- Hvilke knapper kan vi skrue på, hvis vi fx vil afvikle forløbet i 2. klasse?
- Hvordan kan vi evaluere, hvad eleverne får ud af stjerneløbet?

Praksiseksempler fremstilling 2. trinforløb

Fremstilling, læsning og kommunikation

Eleverne i 4.klasse har været på besøg i den nærmeste kirke. De har på forhånd læst forskellige litterære tekster om liv og død og skal nu i gang med at skrive om emnet. Formålet med besøget er at eleverne får stof til at kunne skrive tekster om emnet til skolens digitale blad på baggrund af interview af præsten og egne iagttagelser. Eleverne arbejder i dette eksempel både med produktion af æstetiske tekster og brugstekster.

Klassen har hjemmefra forberedt spørgsmål om temaet liv og død, som de nu drøfter med præsten. De tager noter til interviewet, med henblik på, at de senere kan formidle viden om emnet i skolens blad. De får også til opgave at samle beskrivelser af sanseindtryk fra bygningen og omgivelserne. De skal her både skrive, tegne eller tage billeder af motiver i kirken eller på kirkegården.

Som afslutning på turen har klassen lavet en hurtigskrivning i hånden, hvor de har gjort sig tanker om et ældre gravsted. De må i denne hurtigskrivning gøre sig tanker om personens levetid, liv og levned samt personlighed, som den kommer til udtryk igennem gravstedet. Denne tur afføder samtaler af både filosofisk og etisk karakter med eleverne.

Samling af fælles oplevelser

I klassen samler de mundtligt og skriftligt op på, hvad de fandt ud af. Hvilke svar fik de på de spørgsmål, de havde til præsten? Først udveksler eleverne noter fra dagen i grupper af to-tre personer og vælger, hvad de mener, var det centrale fra interviewet. Herefter deler de deres pointer med klassen og læreren formulerer sammen med eleverne samlede svar på spørgsmålene.

Herefter udveksler eleverne i makkerpar deres beskrivelser af kirken og omgivelserne. Eleverne vælger selv, om de vil læse det op, de har skrevet, eller om de vil bruge de fotos, de har taget

Læreren viser dem et eksempel på et kort interview i en avis, hvor interviewet netop indledes af en kort beskrivelse af sted og omgivelser. I fællesskab laver de en beskrivende indledning til deres interview af præsten. Og i fællesskab afrunder de deres interview igen med undersøgelse af, hvordan det er gjort i en eksemplarisk interview-tekst.

Herefter får eleverne valget mellem tre skriveopgaver med afsæt i deres besøg på kirkegården. De laver en af opgaverne i makkerpar. Teksten skal bruges til præsentation i klassen.

- 1. Forestil dig, at du er den person, som du læste om på gravstenen. Brug de tanker, du gjorde dig ved hurtigskrivningen og fortæl om en lykkelig dag i dit liv. Du skal skrive fortællingen, som en jeg-fortæller.*
- 2. Lav et interview af den person, du gjorde dig tanker om ved hurtigskrivningen på kirkegården. Brug samme form som i interviewet af præsten.*
- 3. Vælg et billede, du tog på kirkegården, eller en tegning du lavede. Beskriv billedet og forklar hvorfor du mener billedet viser noget om temaet liv og død. Du skal bruge sanser, når du beskriver og forklarer.*

Refleksions spørgsmål

- Hvordan kunne elevernes notetagning støttes ved besøget?

- Hvordan kan elevernes skriveproces i de tre valgfri eksempler støttes? Skal alle eleverne arbejde i makkerpar eller bør nogle af eleverne arbejde individuelt?

Praksis eksempler fortolkning 2. trinforløb

Fortolkning, fremstilling og kommunikation

Her er bud på aktiviteter, hvor eleverne tolker på en æstetisk tekst ved at omsætte dele eller aspekter af teksten til andre genrer eller formater.

Elevernes omskabelse af (dele af) den æstetiske tekst til andre genrer eller med brug af andre modaliteter er en vej til at styrke elevernes forståelse for tekstens egenart og fortolkning af teksten. I de følgende eksempler, er den æstetiske tekst og elevernes nærlæsning og tolkning af den, afsat for at eleverne omsætter denne tolkning i en genre eller et format, som de fra deres hverdagsliv er mere fortrolige med:

- Hvordan ville et opslag fra tekstens hovedperson fx tage sig ud på Instagram? Hvordan ville hovedpersonen formidle sig selv, hvis han var YouTuber?
- Kan eleverne skrive og indspille deres bud på den samtale, som vi får at vide, der er foregået i teksten, men som vi ikke specifikt ved, hvordan udspillede sig? Her skal undersøgelsen af personerne og karakteristikken af dem anvendes i det produktive arbejde, og eleverne skal forsøge at ramme personernes sprogbrug. Her får vi knyttet fortolkningsarbejdet sammen med kompetenceområderne fremstilling og kommunikation.
- Kan eleverne lave en formel debat, hvor de skal argumentere for deres tolkninger eller en persons handlinger?

Praksis eksempler læsning 3. trinforløb

Læsning, kommunikation og fremstilling: Blog

Eleverne i 5.klasse skal i gang med et forløb omkring blog. Læsesituationen tager afsæt i en kommunikationssituation på en offentligt tilgængelig blog. På baggrund af klassens interessefelter og alder har læreren på forhånd udvalgt 2-3 eksemplariske blogs. Læreren stilladserer elevernes forberedelse af læsningen og undersøgelsen af teksterne gennem tydelig modellering med en didaktisk tilgang, hvor ansvaret gradvist overlades til eleverne.

Aktivering af viden

Læreren aktiverer og samler fælles viden om blogs med eleverne. Eleverne skal i makkerpar kort udveksle, om de kender nogen konkrete blogs, hvem er afsender, hvem mener de er målgruppen, hvorfor skriver bloggeren (formål, funktion) og hvad drejer bloggen sig om (indhold)? Læreren gør herefter brug af et skema på tavlen med overskrifterne afsender, modtager, indhold, hvorfor denne blog?, som makkerparrene på skift kommer op og skriver deres erfaring om blogs ind i. Herefter leder læreren en fælles opsamlende samtale på disse punkter. De kan evt. kategorisere de nævnte blogs yderligere, hvis der er ligheder og forskelle, der viser sig, hvad angår de undersøgte punkter.

Fælles undersøgelse af blogindlæg (dekonstruktion)

I fællesskab undersøger de først én udvalgt blog på klassen, hvor læreren leder dialogen gennem fokus på følgende:

- *Formål* med fokus på intention og afsender- og modtagerforhold
- *Form* med fokus på fremstillingsformer, indlæggets struktur, genretræk, sprog, modaliteter.
- *Indhold* med fokus på tekstens budskab.

Bloggen er blæst op på whiteboard, og læreren læser blogindlægget højt og gør undervejs stop, hvor han i dialog med eleverne viser, hvordan han undersøger teksten på de tre fokuspunkter.

Læreren gør brug af at understrege og trække streger direkte i teksten og skrive noter i margin. På den måde tydeliggøres samtaleens pointer om teksten vedrørende formål, form og indhold, og læreren viser eleverne en måde at undersøge teksten på. Eleverne har fået udleveret et ark med fokuspunkterne, som de i fællesskab noterer i, ledt på vej af læreren. Afhængig af elevernes forudsætninger kan der justeres på, hvor mange dele af form-fokuspunkterne, der arbejdes med. Læreren bliver gennem dialogen med eleverne opmærksom på, om der er begreber eleverne har brug for at få uddybet eller bearbejdet yderligere. Dertil kan læreren gøre brug af små skriveøvelser og makkersnakke for at evaluere elevernes forståelse og anvendelse af relevante begreber. Vigtige ord fra disse formative evalueringer skrives op på tavlen, som klassens fælles ord.

Når den fælles samtale er færdig, er noterne vedrørende blogindlæggets form stadig synlige på tavlen til brug for elevernes undersøgelse af et andet blogindlæg og senere selvstændige skrivning. Evt. kan det også være en hjælp, at de laver en skitse over blogindlæggets struktur på deres eget ark.

Eleverne undersøger nyt blogindlæg i mindre grupper

Eleverne bliver nu bedt om at gå ind på en eller to udvalgte blogindlæg via links, læreren har tilgængeliggjort på klassens side. De skal i mindre grupper læse blogindlægget højt for hinanden og undersøge det, på samme måde som de lige har gjort det i fællesskab på tavlen. Læreren må sørge for, at de elever, der bruger læse- og skriveteknologi gør brug af det. Til denne undersøgelse bruger eleverne et trykt stilladseringsark med de udvalgte fokuspunkter, hvor eleverne i hånden eller på computer noterer deres konklusioner.

Eleverne undersøger efterfølgende forskelle og ligheder mellem de forskellige blogs i forhold til ovenstående fokuspunkter. Til at samle forskelle og ligheder bruger de et Venn-diagram med det antal cirkler, der svarer til antallet af blogs, der sammenlignes. Eleverne gøres tydeligt opmærksomme på formålet med noterne. Er klassen ikke bekendt med at organisere viden vha. Venn-diagrammer så må processen modelleres.

Mens eleverne arbejder, støtter læreren eleverne i at bruge fagbegreberne og i at undersøge blogindlæggene ud fra de aftalte fokuspunkter. I denne uformelle evaluering bliver læreren opmærksom på, om der er begreber ved arbejdsmåden eller ved genren blog, som stadig skal forklares.

Undersøgelsen i grupper kan evt. organiseres således, at grupperne undersøger hver sin blog. Herefter inddeles eleverne i nye grupper, hvor der nu er repræsentanter for alle de første grupper, således at mindst en person i den nye gruppe kan fremlægge arbejdet fra den første undersøgelse (jf. CL-strukturen Fokus-matrix). I fællesskab kan de sammenligne de forskellige blogs vha. Venn-diagrammer.

Sammenhængsforståelse

I klassen leder læreren en fælles samtale med eleverne om deres undersøgelser af de forskellige blogindlæg. Venn-diagrammet indgår i samtalen på klassen, hvor hver enkelt elev efterfølgende noterer på f.eks. tavlen, hvad der gør en blog god. Det er vigtigt at eleverne her udfordres til at bruge den viden, de har fået i forløbet til at begrunde deres vurdering af bloggen med. Ligeledes er det vigtigt at eleverne via eksempler fra deres læsning af blogs støttes til at kunne forklare, hvordan afsenderen påvirker læseren i en offentlig kommunikationssituation som blogs.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan kan formål og mål med bloglæsningen gøres tydeligt for eleverne?
- Hvordan kan eleverne aktiveres bedst muligt under den fælles undersøgelse af blogindlægget?
- Hvordan kan gruppernes arbejde stilladseres bedst muligt?

Praksiseksempler fremstilling 3. trinforløb

Fremstilling, læsning, kommunikation: Fremstilling af blogindlæg

Eleverne i 5.klasse er i gang med et forløb omkring blog. Se forarbejdet under praksiseksemplet for læsning 3. trinforløb. Skrivesituationen tager afsæt i en kommunikationssituation på en offentligt tilgængelig blog. På baggrund af klassens interessefelter og alder har læreren på forhånd udvalgt eksemplariske blogs, som de har undersøgt og bearbejdet. Klassen opretter deres egen blog, og læreren stilladserer nu elevernes selvstændige skrivning gennem en didaktisk tilgang, hvor ansvaret gradvist overlades til eleverne.

Fokuspunkterne fra elevernes undersøgelse af blogs hænger i klassen, så de er hurtigt tilgængelige analysepunkter under elevernes produktion af blog sammen med de noter eleverne gjorde sig under forløbet med at læse de udvalgte blogs.

Aktivering af viden

Læreren sørger for at aktivere elevernes viden fra arbejdet med at læse blogs. Eleverne skal først tænke stille for sig selv og evt. tænkeskrive på papir for at huske på, hvad de syntes det vigtigste var, de lærte om blogs. Herefter skal eleverne finde en makker/evt. sidemakker og fortælle for hinanden mindst en vigtig ting, de lærte om blogs i forløbet. Alle eleverne skriver herefter på skift deres vigtige punkter op på tavlen.

Læreren samler op på elevernes input og støtter eleverne i at genkalde sig den relevante viden om fremstillingsformer, genretræk, sprog og struktur i blogs ved hjælp af fokuspunkterne, der hænger i klassen.

Forberedelse af skrivning

De skal nu konstruere et fælles blogindlæg på klassen. Læreren leder en fælles forberedelse af skrivningen vha. spoletekst* som støtte for strukturen. Hvis eleverne har arbejdet med spoletekster før kan det evt. være en eller to af eleverne, der leder denne fælles forberedelse. Læreren må også overveje om der er grupper af elever, der bør få mulighed for at komme hurtigere i gang uden den fælles skrivning.

Først bliver klassen enige om et emne, formål og målgruppe (modtager) for blogindlægget. I makkerpar brainstormer eleverne kort på temaer, de kunne folde ud under det overordnede emne med pågældende formål og målgruppe. Eleverne skriver deres ideer på notesedler, enten analogt eller digitalt. I fællesskab strukturerer de nu ideerne og bliver enige om tre ting, de vil folde ud i blogindlægget.

På tavlen viser læreren spoletekst-strukturen:

- Indledning med præsentation af de tre temaer.
- Hoveddel, hvor de tre temaer spoles ud.
- Afslutning der samler op på emnet med konklusion om de tre temaer.

I fællesskab skriver de en række pinde til hvert af de tre temaer, så de har noget at spole teksten ud med.

Skrivefase

Spoletekstens indledning, hvor emnet og de tre temaer præsenteres, skriver de nu i fællesskab. Blogindlæggets intention, sammenhæng og afsender-modtager-forhold betones. Herefter udfyldes resten af blogindlægget fælles på klassen med afsæt i ideerne i spoletekststudkaset og deres forberedelse ved hjælp af fokuspunkterne

Revidering

Blogindlægget læses igennem i makkerpar og eleverne kommer med forslag til ændringer. Skal der tilføjes, omorganiseres, slettes eller erstattes dele? De overvejer layout-justeringer for at tilgodese modtagernes behov bedre.

Færdiggørelse og præsentation

På baggrund af respons fra grupperne justeres klassens fælles blogindlæg.

Eleverne vil i løbet af de forrige trinforløb udvikle en større sproglig forståelse og indsigt i, hvordan sproget anvendes i fagtekster og i forskellige kommunikationssituationer i brugstekster. I de forrige trinforløbs eksempler er der fokus på at arbejde med det berettende og beskrivende sprog. I dette

trinforløbs eksempel vægtes det reflekterende sprogs muligheder. Ligeledes vægtes, at eleverne oplever de kulturelle, sociale og sproglige spilleregler, der kendetegner bloggen.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan kan eleverne arbejde med blogskrivning i mindre grupper efter den fælles skrivning?
- Hvis der er elever, som har arbejdet selvstændigt i stedet for at deltage i fællesskrivningen, hvorledes kan deres arbejde evalueres og præsenteres?
- Det er vigtigt, at eleverne oplever, at korrekturfasen er adskilt fra revideringsfasen, hvor fokus bør være på indhold og sproglige udtryk på højere niveauer end stavning. Hvordan kan dette tilgodeses i dette arbejde med blogskrivning?

Praksiseksempler fortolkning 3. trinforløb

Fortolkning: Fokusspørgsmål til tilrettelæggelse af undersøgelse af æstetisk tekst

I forhold til en given litterær tekst, du vil inddrage i undervisningen, overvej hvilke af disse områder, du vil have at eleverne skal undersøge – samt om der er andre aspekter af teksten, som ville være relevante at undersøge:

- Hvad gør personerne i teksten? Hvorfor handler personerne, som de gør?
- Hvad er det for en verden, vi præsenteres for? Kan vi sige noget meningsfuldt om miljøet? Eller hvorfor kan vi evt. ikke det?
- Hvad er udfordringerne i at få hold på tekstens forløb? Hvad er interessant i tekstens komposition? Er handlingen fx brudt op, er der udeladelser? Er der spring i tid?
- Påkalder synsvinklen sig opmærksomhed? Hvilken betydning har fortællerpositionens for oplevelsen af teksten?
- Er sproget brugt på en særlig måde? Hvad betyder denne sprogbrug for vores oplevelse af tekstens verden og personer?
- Aktiverer teksten en eller flere genreforventninger – og hvad gør teksten i forhold til disse forventninger?

Praksiseksempler læsning 4. trinforløb

Læsning, motivation, fortolkning: Oplæsning og drama

Dette eksempel fokuserer på at styrke læsekompetence og motivation for læsning gennem arbejde med oplæsning i udskolingen.

Motivation for læsning og træning af udtryk gennem oplæsning og drama

I løbet af hele skoleåret bruger lærerne i udskolingen oplæsning til at motivere og stilladsere elevernes læsning. Det gælder ved læsning af kortere litterære tekster i fortolkningsarbejdet, og når litterært arbejde med et hovedværk indledes, hvor lærerne vælger at læse udvalgte dele af værket højt for eleverne. På den måde støttes eleverne i at komme ind i forfatterens måde at skrive på.

I dette eksempel har læreren valgt, at eleverne i 8. klasse skal arbejde med en ældre kortprosatext af Herman Bang, *Gennem Rosenborg Have*, hvor de arbejder med sproget og fortællestilen.

Eleverne er forberedt på tekstens indhold og miljø, og udvalgte ord er allerede forklaret. Nu er eleverne i gang med at undersøge teksten gennem flere genlæsninger, hvor de selv får mulighed for at læse også. Teksten er gjort tilgængelig på whiteboard, og læreren læser teksten op for eleverne, mens de læser med på papir eller skærm. Læreren viser eleverne en model for, hvordan god oplæsning af en ældre tekst kan lyde og taler med dem om, hvordan pauser og tryk giver teksten liv, og hvordan man med sin stemme fortolker teksten. På tavlen markerer læreren med tusch, hvor hun vælger at lægge særligt tryk og holder pauser og hvorfor.

Genlæsninger i makkerpar

Herefter giver læreren eleverne mulighed for i makkerpar selv at prøve kræfter med et par genlæsninger af den samme tekst med brug af markeringerne på tavlen. De skal lytte til hinandens oplæsning og støtte hinanden i at få læst i et tilpas langsomt tempo, så de kan læse den med indlevelse. De har også i andre tekster arbejdet med flydende læsning med fokus på: hastighed, stemmestyrke, brug af markeringer og tegn i teksten og indlevelse. Læsemakkerne lytter til hinandens læsning og giver hinanden vurderende respons ud fra fokuspunkterne. Det er en tekst, der giver lidt modstand både syntaktisk og ordforrådsmæssigt, og hvor genlæsning kan føre til mere flydende og meningsfuld oplæsning.

Elever med læsevanskeligheder stilladsres ved at makkerlæse med en, der er mere sikker end dem selv og/eller ved at have adgang til en indtalt version af teksten, hvor de læser teksten samtidig med, at de lytter til oplæsningen.

Dramatisering og oplæsning

Efterfølgende vælger læreren, at eleverne i mindre grupper kort dramatiserer teksten. Et par stykker skiftes til at læse og dramatisere fortællerens stemme, og to andre spiller henholdsvis manden og kvinden i teksten. De oplever dermed, hvordan tekstens udtryk forandres af oplæsernes fortolkende oplæsning samtidig med, at de træner deres flydende oplæsning af en ældre og lidt krævende tekst.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan kan mål og formål med genlæsninger gøres tydeligt for eleverne?
- Hvordan kan eleverne støttes yderligere i at give hinanden kvalificeret respons?
- Kunne arbejdet med at dramatisere oplæsningen danne afsæt for en fremstillingsopgave?
- Hvordan kunne steder (fx en have, en kirke, en kælder) i nærheden af skolen danne meningsfuld ramme for arbejdet med oplæsning?

Læsning, motivation og kommunikation

Dansklærerne i 7.-9. klasse er optaget af at bygge bro mellem elevernes læsning i skolen og deres fritidslæsning, som de har erfaret er blevet mindre de sidste år. En del elever læser primært korte tekster fx på sociale medier i deres fritid. Det betyder, at de ikke får erfaring med at bevæge sig i tekster, der kræver inferenser på højere niveauer for at danne sig et sammenhængende betydningsindhold. Her følger to eksempler på tiltag, der motiverer til, at elever inspirerer hinanden til at læse i fritiden. Tiltagene arrangeres i samarbejde med det pædagogiske læringscenter på skolen.*

Smag på en bog

Der er dækket op med tallerkener med smagsprøver på bøger. Forside-bagside er kopieret og et uddrag. På hvert bord er der menukort, der giver overblik over bogmenuen. Det er en god ide, hvis bogmenuen er blevet til i samarbejde med eleverne. Eleverne tager plads ved bordene og ”smager” på bøgerne. De læser uddrag og smager på hinandens bog-uddrag og udveksler. I slutningen af ”middagen” vælger de en bog, de ønsker at læse/lytte til hjemme.

Date en bog

Ved ”date en bog”-arrangementer har eleverne udvalgt en person i en bog, de har læst. De har lavet en kort ”datingprofil” og eleverne dater nu hinandens personer. Eleverne kan også have udvalgt et stykke fra bogen, de vil læse eller få den anden til at læse højt. Og de kan have forberedt sig på kort at kunne fortælle om, hvem der har skrevet den, hvad bogen hedder, og hvad der er af vigtige temaer, samt

hvorfor de mener bogen er værd at læse. Dette kan afholdes som små date-møder af 5 minutters varighed eller evt. som speed-dating, hvor man dater flere bøger/personer.

Praksiseksempler fortolkning 4. trinforløb

Fortolkning: Undersøgelse af en lyrisk tekst – elevforudsætninger og læreproces

Eksemplet er inspireret af projektet "Kvalitet i dansk og matematik", hvor nummeret "Frit land" indgår i de udviklede undervisningsmaterialer.

Læreren har valgt at 7. klasse skal arbejde med sangen "Frit land" (Ulige numre, 2015). Det er en tekst, der modsætter sig entydig fortolkning. Ord for ord er den ikke svær at forstå, men eleverne kommer på hårdt arbejde, når de skal have tekstens vers og strofer til at samle sig til en samlet forståelse og tolkning. Med andre ord er der en risiko for, at mange af eleverne vil finde teksten mærkelig, afvise den som dårlig og uforståelig – og dermed ikke være motiverede for at undersøge teksten og tolke den.

Læreren vælger at afspille første del af teksten som musiknummer for klassen. Eleverne skal bare lytte.

*Bølgende bakker
marker, eng og skov.
Frit land, frit land, bestå.
Dine brødre er borte,
dine søstre sover sødt,
så du må være stærk og stå ret.
Ryster du på hånden,
ja så vælter det jo ind,
over landets grænser,
ind i stuen, i mit hjem.
Vi skal kaste os i bølgerne,
der slår mod kysten ind.
Frit land, fri for os selv.*

At opleve sådan en tekst, kræver åbenhed hos læseren. Læseren skal optimalt set i oplevelsen af en sådan tekst danne en række associationer; primært personlige, men også kulturelle og litterære associationer. Det kræver opmærksomhed. Samt at man aktivt trækker på sine teksterfaringer og baggrundsviden.

Læreren vælger at stilladsere elevernes undersøgelse af resten af teksten ved at tage en dialog på klassen om, hvad det er for associationer, vi kan danne samt hvilke spørgsmål, der er relevante at stille til teksten, strofe for strofe. Når de kun beskæftiger sig med den første del af teksten, så er det muligt at holde tolkningsmulighederne åbne. Klassen skal nemlig ikke lægge sig fast på tolkninger, men blive opmærksomme på tekstens åbenhed, begynde at undersøge hvad mulige betydninger kunne være og måske udkaste nogle hypoteser.

Læreren spørger om en række ting, anerkender elevernes bud og går ikke ind og bestemmer, hvad der er mere eller mindre korrekt:

Hvad er der på færde i de første to strofer? Hvem siger dem? Der er fx ingen personer, så det er svært at identificere sig med nogen. Hvordan påvirker det vores opfattelse af tekstens verden? Er stroferne positivt eller negativt ladede? Hvor hører vi normalt vores land omtalt på den måde? Hvilke type tekster minder disse strofer os om?

Tredje strofe er sikkert vigtig, for her genfinder vi sangens titel. Og så gentages ordene ”frit land”. Hvad kan ”frit land” betyde? Hvad betyder ”frit land” for eleverne? Lever vi i et frit land? Hvorfor gentager man noget?

I 4.-6. strofe sker der et skift. Her kommer et ’du’ ind. Er det os? Er det en person vi hører mere til i resten af teksten? Eller noget helt tredje? Osv.

Da denne sekvens er afsluttet, hører de sangen igen, og eleverne skal undersøge resten af teksten.

I lærerens stilladserende tilgang kommer oplevelse, undersøgelse og tolkning til at hænge tæt sammen. Tekstens fremmedhed skal bringes i kontakt med elevernes erfaringer og forståelse. Bo Steffensen skriver i bogen ”Når børn læser fiktion” (2005): ”Man kan ikke opleve noget man ikke har tillagt en mening, og en mening forudsætter en form for fortolkning, den være sig nok så ubevidst og summarisk” (s. 52). I denne sekvens af undervisningen sørger læreren for, at elevernes meningstilskrivning kvalificeres og gøres mere bevidst, før de mere selvstændigt skal opleve, undersøge og fortolke resten af teksten.

Praksiseksempler kommunikation 4. trinforløb

Kommunikation og fortolkning: Krop og drama som en vej til fortolkning

I dette forløb kombineres alle danskfagets kompetenceområder. Fokus er på fortolkning af en æstetisk tekst, hvor genren novelle er valgt.

Når vi i 9. klasse sammen med eleverne undersøger en novelles sprog og opbygning med henblik på fortolkning, så kan du med fordel inddrage kommunikationsområdet krop og drama. Du kan fx arbejde med novellen *Køreplaner* af Helle Helle. Eleverne får til opgave ved første nærlæsning at understrege steder i teksten som undrer dem. Afhængig af elevernes forudsætninger kan du vælge at læse novellen højt for eleverne eller at eleverne læser den i makkerpar.

Individuel forberedelse

Eleverne bliver bedt om individuelt at skriver deres tanker ned om det, de undrer sig over. De noterer om der er noget i teksten, der kan hjælpe dem til at forklare stedet og om der er noget uden for teksten der kan hjælpe dem til at forklare stedet. De kan fx bruge en grafisk model, der er tilpasset litterær læsning af teksten (se også Arne-Hansen & Østergren-Olsen, 2015).

Det jeg undrer mig over i teksten	Mine refleksioner over det jeg undrer mig over	Mit umiddelbare første bud på tolkning.

Gruppearbejde

Derefter går de i mindre grupper, hvor de får til opgave at sammenligne deres spørgsmål og tanker om teksten. Gruppen udvælger et afsnit, som de mener er særligt vigtigt for teksten. Skriftligt begrundes de hvorfor de mener netop dette afsnit er særligt vigtigt for at forstå teksten.

Dette skal de dramatisere i deres gruppe med henblik på fremvisning i klassen om lidt (max 10 minutter til at øve dramatisering). De skal være meget tekstnære i deres læsning og fortolkning af stedet, fx skal de gengive dialog og handlinger, med fokus på den måde personerne skaber betydning og regulerer

hinandens handlinger gennem sproget. Kravene er at de i deres dramatisering bruger stemme, gestik/bevægelser og placering i rummet når de præsenterer stedet i teksten.

I klassen

Tilbage i klassen indleder læreren med at finde ud af om flere grupper har valgt samme afsnit som særligt vigtigt. Læreren leder herefter en kort samtale om hvorfor der eventuelt er sammenfald i valget. Læreren skriver de udvalgte afsnit i kompositorisk rækkefølge på tavlen. Eleverne præsenterer i denne rækkefølge.

Hvis flere grupper har valgt det samme vises disse i umiddelbar forlængelse hvorefter samtalen tages med klassen om fx valg og fravalg. Herefter fælles litteratursamtale med udgangspunkt i gruppernes dramatisering af afsnittet, fx med fokus på tekstens modsætninger og brud, betydning af detaljer som kan forekomme ligegyldige men har betydning.

Individuel skriftlig refleksion og opsamling

Som afslutning på dramatisering og litteratursamtalen om novellen skal alle elever skriftligt reflektere over, hvordan og i hvilken grad drama har bidraget til at forstå teksten. Formålet er dermed, at eleverne kan evaluere og reflektere over eget fagligt udbytte. Læreren tydeliggør skriveopgaven og skriveformål på tavlen. Eleverne kan få følgende sætningsstartere som hjælp til at komme i gang med deres skrivning:

Jeg oplevede at.....

Jeg mærkede at...

Jeg lærte at...

Jeg blev bevidst om...

Jeg kan bruge denne novelle til...

Refleksionsspørgsmål

- Hvilken forskel oplever du at inddragelse af krop og drama i undervisningen giver for elevernes evne til at fortolke æstetiske tekster?
- Hvordan kan du bruge krop og drama til at understøtte andre faglige emner i danskfaget?
- Hvordan kan du bruge elevernes skriftlige refleksioner som en måde til at få indblik i elevernes læring, og hvordan kan du handle på det?

- Hvordan kunne du bruge andre måder til at synliggøre elevernes refleksioner? Kunne du fx gøre brug af foldebøger, logbøger eller hjemmesideproduktion?

Praksiseksempler kanon

Praksiseksempel: Kanontekst – oplevelse, undersøgelse og elevforudsætninger

7. klasse skal arbejde med Ørneflugt af Henrik Pontoppidan. Læreren forventer ikke, at teksten vil have umiddelbar appel for eleverne og har besluttet sig for, at elevernes undersøgelse af teksten skal føre dem hen mod at forstå, hvad teksten kan sige os i dag.

Læreren har fundet en oplæsning af teksten på nettet. Læreren vælger ikke at fortælle eleverne noget om hverken forfatter, historisk periode eller tekstens betydning i samtiden. Eleverne skal opleve teksten, undersøge den og fortolke den – før de til sidst skal perspektivere den. Eleverne får besked på, at følge med i den trykte tekst og markere ord, de ikke forstår, mens de lytter.

Bagefter slår eleverne deres markerede ord op. Læreren spørger eleverne, om de synes, at de har forstået teksten. Det bekræftes. Nogle elever giver udtryk for, at teksten er lidt kedelig. Læreren siger: Jeg synes, at det er en af de bedste tekster, jeg har læst, men jeg vil ikke fortælle jer hvorfor. Det skal I selv se, om I kan opdage.

Læreren beder eleverne om i grupper at dele teksten op i fire afsnit. Eleverne skal finde de steder, hvor der sker skift i teksten. Eleverne taler handlingen igennem for at nå til enighed om, hvor omslagene i teksten sker. På klassen fortæller grupperne efter tur, hvor deres fire afsnit ligger, og klassen når til enighed om inddelingen.

Læreren har nu planlagt en aktivitet, hvor eleverne skal undersøge et aspekt af tekstens form. Læreren har fundet to korte videoer på nettet om hhv. synonymy og stedord. Dem skal eleverne se. Bagefter skal de finde ud af, hvordan ørnen i historien bliver omtalt. Og de skal på basis af deres viden fra videoerne forsøge at karakterisere forfatterens måde at omtale sin hovedperson.

Eleverne finder ud af, at ørnen nogle steder beskrives som et mægtigt dyr, andre steder som en tyk, kluntet fugl. At der nogle gange står ørnens navn, andre gange et stedord. Elevernes undersøgelse fører dem frem til, at brugen af synonymy og stedord for hovedkarakteren Klavs danner et mønster, og at mønsteret svarer til de afsnit, de havde lavet.

Spørgsmålet er, hvad det kan betyde. Nu tager de på klassen fat på fortolkningen. Hvad er ørnen for et dyr? Hvordan opfatter vi ørne? Hvad med Klavs? Hvorfor flyver han væk? Hvad synes fortælleren om det? Hvorfor flyver han hjem igen? Hvad synes fortælleren om det? Osv. Og til sidst: Hvad kan det betyde, at Klavs bliver skudt. Hvorfor vil en forfatter skrive sådan en historie? Har nogle bud på tekstens tema eller temaer?

Lærerens intention har været at eleverne skulle forstå teksten på dens egne præmisser. At de skulle bruge deres hverdagserfaringer og viden om sproget til at forstå, hvad teksten drejer sig om.

Til perspektivering bringer læreren tre oplagte vinkler i spil: En gruppe læser en tekst om arv/miljødiskussionen, en anden gruppe skal finde informationer om forfatteren, og en tredje gruppe skal med afsæt i tekstens sidste linje sammenligne teksten med Den grimme ælling. Eleverne holdes fast på at relatere deres fund til teksten og til sidst præsenteres resultaterne af elevernes perspektiverende undersøgelse.

Referencer

Arne-Hansen, Susanne & Østergren-Olsen, Dorte. 2015. Bent Hallers forfatterskab - et forløb om fortolkning. I: *Undervisningsdifferentiering - et princip møder praksis*. Skibssted, E. m.fl. (red.). København. Akademisk Forlag.

Bang, Herman. 1912. *Gennem Rosenborg Have*.

Gotthardt, Peter. 2012. *Dragekongens datter – Den magiske falk 4*. København. Carlsen

Gotthardt, Peter. 2010. *Jaget vildt – Elverdronningens børn*. København. Carlsen

Helle Helle. 1996. *Køreplaner – Rester*. Samleren

Højberg, Jim. 2003. *Den sorte pirat*. Gyldendal.

Jacobsen, Esben Toft. 2006. *Drengen i kufferten*. Den Danske Filmskole.

Neerlin, Mette E./Rasmus Bregnhøi (ill.). 2013. *Historien om Ib Madsen*. København. Høst & Søn.

Pontoppidan, Henrik. 1894. *Ørneflugt*. Udgivet i Aarhus Stiftstidende 3.1.1894.

Steffensen, Bo. 2005. *Når børn læser fiktion*

Ulige Numre 2015. *Frit Land*. Udgivet på albummet Grand Prix